

EVANG. EGYZHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . 12 kor.
Fél évre . . . 6 „
Negyedévre . . . 3 „
Egy szám ára 24 fill.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felelős szerkesztő és kiadó:

V E R E S J Ó Z S E F.
Hirdetés díja:

Egész oldal . . . 16 kor.
Fél oldal . . . 8 „
Negyed oldal . . . 4 „
Nyolczad oldal . . . 2 „

Cím nélküli „Negyvennyolc.”

A vasi felső egyházmegye papi értekezletének 1902. évi április 22-én tartott ülésében felolvasta Stettner Gyula, az értekezlet elnöke.

1. Mózes mikor 80 esztendő volt, akkor kezdte megérteni az isten szavát, a ki az égő csipkebokorból szólt hozzá. Pedig az a Mózes talán már előbb is, mikor 40 éves korában kénytelen volt Fárao elől menekülni, szintén igen értelmes, tanult és tapasztalt ember lehetett. Csak hogy később más iskolában, másképp lett kitanítva; és a tanulás fogott rajta. Nem is vált szegényére, sem pedig népének kárára. — A villamosság ideges korszakában természetesen sokkal gyorsabban jutunk el az isteni igazság teljes ismeretének birtokába.

2. Lelki küzdelmektől maga az Úr Jézus Krisztus sem volt megkímélve, mint a ki mindezekben hozzánk lett hasonlatossá, „ki meg is kísértetett hasonlatosképen, a bűntől megválva.” De a mikor ő megkísértetett a Sátántól, a pusztában magányában küzdötte lelki küzdelmeit. Csak a mikor már „az Istennek angyalai előjárulának és szolgálnak vala néki,” akkor kezdett prédikálni, ezt mondván: „Térjete meg, mert elközelített a mennyeknek országa.”

3. Lelki küzdelmeinket nincs okunk szégyenlenünk; de nincs is okunk velük kérkednünk. Nem is szükséges a lelki küzdelmeket mindig csak a pusztában átküzdenünk. Szólhatunk rólok nyilvánosan is. A szentírásban a lelki küzdelmek meghatározott leírását találjuk Jób és a Prédikátor könyveiben. De az nem látszik helyesnek, ha úgy akarunk a nyilvánosság előtt feltűnni, mintha már mindennel, Istennel, Krisztussal, a világgal, önmagunkkal teljesen tisztában volnánk, a mikor még folynak a lelki küzdelmek.

4. Egymással vitatkozó felek álláspontjának

helyes megítélése tekintetéből gyakran és ép oly tanulságos arra ügyelnünk, a miről hallgatnak, mint arra, a mit mondanak. A ki a bűnről hallgat, vagy természetyszerű fogatkozásnál egyebet nem lát benne, az — ha szól is a megváltóról, de egészen más értelemben szól róla, mint az, a ki a bűn veszedelmében ismerte fel a megváltás szükségességének első láncszemét.

5. A ki még nem tanulta önmagát annyira ismerni, hogy töredelmes szíve mélyéből fel tudjon sóhajtani: „Én szegény, elkárhozott bűnös ember!” — Az nem is ismerheti azt a szívet, lelket meggyógyító, megújító boldogságot, mely osztályrészünk, ha bizonyosakká lettünk abban, hogy a Jézus „az Istennek ama bányája, ki elveszi a világ bűneit.”

6. Igen jelentős, hogy Luther az ő 95 tételének legelsőjét a Krisztus ama szavainak idézésével kezdi: „Térjete meg!” — Az ágostai hitvallás is „az Istenről” szóló első cikkely után azonnal rátér a második cikkelyben „az eredendő bűnre.” A meddig a reformáció hívei akarunk maradni, a kezdetnek ezt a kezdetét megtagadnunk nem lehet.

7. A meddig érvényben áll az egyházban a reformáció két sarkalatos elve, mely szerint:

a) a keresztyén hitnek és életnek egyedüli zsinórmértéke és szabályozója a szentírás — és
b) az ember csak kegyelemből üdvözülhet, hit által, a törvénynek cselekedetei nélkül;

mindaddig vétségszámba fog menni az egyházzal szemben e két elv bármelyikének megtámadása, megsértése.

8. A hol Luther a tekintélyek ellen sikra száll és a tekintélyek nyüge alól való felszabadulást követeli és ajánlja, mindig csak az oly embert tekintélynek érti, melyek az Isten igéjével

ellenkeze akarnak érvényesülni; de az isteni tekintély előtt mindig feltétlenül meghajolt.

9 Hogy mit lehet Lutherrel Lutherből csinálni, azt az újabbkori róm. kath. történetírók eléggé megmutatták. Épen nem szükséges, hogy mi is az ő táborukba szegődve, Luthert magamagából kiforgassuk. Csak ismerjük és értsük meg az egész Luthert.

10. Van a szentírásban elég olyan hely, a mely gyermekeknek épen nem való; az értelmes paedagogus gondosan fog válogatni. Van olyan is elég, kivált az ó-testamentomban, a mit erkölcsi és illedelmi fogalmaink szempontjából nyilvánosan felolvasni se volnánk képesek. De még az ilyen helyek is csak arról tesznek tanúságot, hogy a szentírás semmit sem akar szépitni, takarogni: mindenkben csak a himezetlen igazságról, s a megtörtént valóságról tesz bizonyosságot, még ha bűn és botrány volna is. Annival is nyomatékosabb a Jézus Krisztusról, az ő szent szeplőtlenességéről, hatalmáról, engesztelő haláláról, dicsőséges feltámadásáról való bizonyosságtétele.

11. Van a szentírásban elég olyan hely, a melyet vagy épen nem, vagy csak hiányosan értünk; olyan is, a melynek igazságával szemben kételyek háborognak lelkünkben. De még az ilyenekkel szemben is csak a legnagyobb tisztelettel, kegyelettel forgatjuk, tanulmányozzuk a szent könyvet, melynek tanítása a háborgó lelket megnyugtatja, megvigasztalja, megvilágosítja. A kiknek ellenben a könyv szentsége iránt gyengébb az érzékük, a kik a nehézségeken elmés vagy gúnyos megjegyzésekkel átsiklanak, azok szellemességükkel tetszeleghetnek ugyan, — de ezzel el is veték jutalmukat.

12. A ki valaha saját gyermeke betegágyánál virrasztott, a ki haldokló gyermekének szeméit lezárta, egészen más szemmel nézi Izsák megáldoztatásának történetét, semhogy képes lenne azt mondani: „Ilyen Isten nekem nem kell!”

13. A kik azzal dicsekesznek, hogy az ő Krisztusuk „sem a kijelentés, sem a történet, sem az egyház Krisztusa,” azoktól méltán kérdezhetjük, hogy honnan vehették az ő Krisztusukat? — A szent névvel való szemfényvesztő játék ez, mint mikor valaki azt mondaná: az én napom sem a phisika, sem a chemia, sem az asztronomia napja. Mintha bizony neki, mivel a másokétól különböző saját szeme van, külön napja is volna, nem pe-

dig az, a mely más halandó embernek is sűt az égen.

14. Igaz ugyan, hogy „a mikor Pál még Saul volt, a kijelentés, a történet és az egyház Krisztusa már megvolt, — és mégis mi használt volna Pálnak e Krisztusból, a mig nem lett az ő Krisztusa is;” — de ebből épen nem következik, hogy Pál apostolnak más Krisztusa lett volna, mint a kijelentés, a történet és az egyház Krisztusa.“

15. Ha Krisztust eszménynyé pároltatjuk, akkor lehet ugyan százezertéle; — de a keresztyén egyháznak csakis egy Krisztusa van: a kijelentés, a történet a szentírás Krisztusa, — nem pusztá eszmény, hanem élő valóság, — „Persona.“

16. Az eszményeket az emberi képzelet alkotja meg magának. Az eszmények kor és fejlettség szerint módosulnak. I. Kor. 13, 12. A Jézus Krisztust nem emberi képzelet alkotta, hanem „az Isten adta az ő egyszülött fiát.“ Nem is az egyház alkotott magának Krisztust, hanem a Krisztus alkotta meg a maga egyházát, a melyben ő, mint a láthatatlan fő él és uralkodik mind „e világ végeztéig.“

17. Tekintsük a napot eszménynek. Az újabbkori philosophia körülbelül így tanít bennünket: Te szegény halandó! Azt képzeled, hogy az égen a napot látod; pedig a mit látsz, az csak a szemed útján lelkedben tükröződő képnek kivetített alakja. — Itt csak az marad meg kérdésnek: Hogyan világítson, melegítsen a képzelet által kivetített kép, ha valóságos, reális nap nincs az égen?

18. A nap akkor is csak úgy világított az égen, mint ma, a mikor a görögök azt hitték, hogy Apollos hajtja szekerét az ég boltozatján; nem is változott meg az által, hogy Kopernikus és Galilei rést ütöttek az ó-kor gyermeki képzelein; nem is változtattak a napnak világító vagy melegítő hatásán az új-kor csillagászai sem. — Így vagyunk a Krisztussal is, a ki a világnak világozása. Nem változtat rajta sem apostol, sem evangélista, se püspök, se pápa, se Luther, se Kálvin, se pietista, sem orthodox, de még a liberális theológus sem.

19. Orthodox, pietista, liberális theológusok, — három tábor. „Orthodox“ a szótár szerint annyi, mint egyenes véleményű, helyes véleményű, igaz hitű. Azt hiszem, azok szeretnék lenni mindnyájan. De a kik az orthodox elnevezést másokra alkalmazzák, rendszerint oly embert akarnak

nak azzal megjelölni, a ki a hittételek bizonyos formáihoz és formuláihoz csökönyösen ragaszkodik és ez alapon azt képzeli magáról, hogy ő az igaz hitnek letéteményese, míg éppen azok, a kik őt orthodoxnak nevezik, épenséggel nincsenek fölöle abban a véleményben, mintha ő a szó igaz értelmében orthodox volna. Inkább hajlandók önmagukat orthodoxoknak tekinteni, habár az ily címzést a leghatározottabban visszautasítanák is, ha azzal illetetnének.

Az orthodoxia körül sokszor nagy keserűséggel folytatott vitákkal szemben alakult „collegia pietatis“ adtak alkalmat a „pietista“ név keletkezésére. A pietisták a hittételek correct formulázására kevesebb súlyt fektettek, semmint a kedély melegségére, a szívnek a Jézus szeretetétől való áthatottságára, az áhitatosság gyakorlására és az életben nyilvánuló jámbor kegyességre. Ellenfeleik elejétől fogva gúnynévképen adták rájuk a pietista elnevezést, mint szenteskedő képmutatókra.

A liberálisok a felszabadulást követelik úgy az értelmet feszélyező tekintélyek alól, mint az életet új törvényszerűséggel szabályozni akaró gyakorlatok alól és ezzel ellentétbe helyezkednek egyfelől az orthodoxiával, másfelől a pietismussal.

Sajátságos, hogy mind a három táborban Lutherre szeretnek hivatkozni, mint tekintélyökre. Talán ebből megtanulhatnók, hogy Luthernél az orthodoxia, a pietismus és a liberalismus éppen kellő arányban volt meg, egymást kölcsönösen áthatva, egymást kölcsönösen moderálva; míg az epigonok csak rész szerint léptek az ő szellemi örökébe és az általuk igénybe vett örökséget a maga egyoldalúságában továbbfejlesztve, sokszor torzképpé alakították.

20. Mindegyik irányzatnak van igazsága; de a mennyiben bármelyikök kizárólag csak önmagát akarja érvényesíteni és nem elégelve meg azt, hogy a másik kettőnek túlzásit mérsékelje, azokat a maguk igazában, a maguk létjogosultságában megtámadja és megrontani törekszik, hamis úton jár.

21. Egyházunknak megvannak symbolikus könyvei, nem mint „norma credendorum,“ (mert ez csak maga a szentírás,) hanem mint „norma docendorum“ (doctrinae publicae,) de nem oly értelemben, mintha mindent, a mit a symbolikus könyvek tartalmaznak, tanítani kellene, hanem csak azt, a mi a gyülekezet vallási szükségleteinek meg-

felel. Tilos ellenben a symbolikus könyvektől eltérő vagy azokkal ellenkező oly tanítás, mely az egyházban megbotránkozásra vagy meghasonlásra alkalmat adhatna (r. ö. Hase, Huss. red. 51, 8.)

22. Magas toronyról szánalommal nézhetünk le az utcákra, apró hangyákként nyüzsgő emberekre, de ha felfelé emeljük szemeinket, azon veszszük észre magunkat, hogy az éghez, a naphoz, a csillagokhoz semmivel se jutottunk közelebb. Nagyot haladt az emberiség évezredek óta; de az élet, az erő, sőt az anyag problémájának megoldásától is ma szintoly távol vagyunk, mint voltak elődeink egy, két vagy háromezer esztendővel ezelőtt. Az a rendkívüli nagy haladás, melylyel képzelegni szeretünk — igen viszonylagos valami.

23. A hitnek, valamint a tudománynak megvan a maga birodalma. A tudomány határánál kezdődik a hit országa és viszont. De azért vannak a kettő között átvezető utak. Sőt azt is mondhatni, hogy minden tudományhoz kapcsolódik a neki megfelelő hit, valamint hogy minden hitnek megvan a neki megfelelő tudománya.

24. Minden országnak megvannak a saját törvényei. A kik a hit országában a tudomány törvényei szerint akarnának biráskodni, azok ép oly igazságtalanok volnának, mint a kik a hit törvényei szerint a tudománynak akarnának korlátokat állítani.

25. Valamint bármely más tudománynak feladata a tapasztalati vagy adott tények kutatása, megvizsgálása és rendszerbe foglalása, szintúgy a hittudománynak, a theológiának feladata is csak ez lehet. Ha immár a tudomány oly álláspontra helyezkedik, a honnan a hit alapját megtámadja, nem tekinthető többé azon hittudománynak, a melyet megtámadott.

26. Mit értünk és mit értsünk a korszellem alatt? Az ismeretekben, a tudományokban való haladást-e? vagy az anyagelviség körtüneteit? Amazzal a hit ellenkezésben nem lehet, emezekkel pedig mindig hadilábon fog állani. Ha a theológusok egy része a korszellemmel való kiegyezést sürgeti, míg mások vele ellenséges állást foglalnak, az alighanem onnan van, hogy egyfelől az egyik, másfelől a másik értelemben veszik a korszellemet.

27. A kik a „korszellem“ hittagadó irányzatait a hit alapigazságainak rovására tett engedményekkel a hit részére megnyerni, „megtéríteni“

törekcsenek, azok igen kétes nyereségért igen nagy árt koczkáztatnak.

28. A kik az önmagukról vett mérték szerint szabott ruhában öltöztetett Jézust állítják a gyülekezet vagy a közönség szemei elé, megfelejtkeztek arról, hogy a hívő keresztyének feladata felölnenie a Krisztust, nem pedig a Krisztust az emberi gyarlóság ruhafoszlányaival felöltöztetni.

29. A kik oly értelemben akarják a hitnek alapigazságait a „korszellemmel“ és a tudományos miveltség mai állásával kiegyeztetni, hogy a Krisztusból embert csinálnak a maguk formájára, a ki se csudát nem tehetett, se bűneinkért meg nem halhatott, sem a sirból fel nem támadhatott, azok nem csak egyházi dogmákat, nem csak Luthert és Kálvint, hanem magát a szentirást, magát a Krisztust megtagadták.

30. Csudálatos egy könyvecske az a Luther Márton „Kis kátéja.“ Nem tökéletes, mert emberi mű. Mégis a maga igénytelenségében közel 400 esztendő óta fenntartotta tekintélyét. Németországban talán voltak szép számmal hirneves theológusok és paedagógusok a mult évszázadokban; olyanok is, a kik elég merész és önkényes játékot űztek magából a szentirásból is. De a hol a gyermekek és az ifjúság vallástanítása került sorra, alapul mégis mindig csak a Luther „Kis kátéját“ vették. A kik ma oly hányaveti módon bánnak el nálunk a kis kátéval, miért nem veszik maguknak azt a kis fáradságot, hogy helyette jobbat adjanak evang. egyházunknak? Hálás munkát végezzenek! De addigra, a mig jobb nincs, nem volna észszerű, a jót elvetni.

31. Kiss Áron „A XVI. században tartott magyar ref. zsinatok végzése“ című munkájában (a 71. lapon) a debreceni hitvallást így jellemzi: „Az egész keresztyén hit-, erkölcs- és egyházi szolgálattan. Rideg orthodox hitnézetekkel, melyeket már ma, a haladó ismeretekkel nagyobb világosságot nyert orthodoxia sem fogadhat el mindenben“ . . . stb.

32. Ha a praedestináció tanát az ev. ref. egyház a maga merevségében fenntartja, úgy a tanításnak, intésnek, serkentésnek alig lehet értelme. A haragnak edényei a nélkül is elkárhoznának; a kegyelemnek edényei pedig a nélkül is üdvözlőnének.

33. A „Formula concordiae“ így érvel: (Pars prima XI. 5.) „Praedestinatio . . . tantum ad bonos et dilectos filios Dei pertinet, et haec

est causa ipsorum salutis.“ (XI. 19: Rejicimus errorem) „Quod nolit Deus, ut omnes salventur, sed quod quidam, non ratione peccatorum suorum, verum solo Dei consilio, proposito et voluntate, ad exitium destinati sint, ut prorsus salutem consequi non possint.“

34. Magyarul ilyformán szólna az intés a „Formula concordiae“ értelmében: Te, a ki üdvözölsz, ne bizakodjál abban, hogy a saját jószágod, érdemedből üdvözülhétél, csakis kegyelemből üdvözülhetsz, mivel isten azt úgy rendelte.

Te pedig, a ki a kárhozat útján jársz, ne essél kétségbe! Azért hirdeti neked is az Isten az ő kegyelmét, hogy az élet útjára térve, te is üdvözölj. Ha pedig elkárhozol, nem okozhatod az Isten rendelését, hanem csakis a megátalkodott bűnös voltodat. Igaz, hogy az is Isten rendelése, hogy „a bűnnek zsoldja a halál.“ Ily értelemben Isten rendelése szerint elkárhozol; de ha megtérve üdvözölsz, te is Isten rendelése szerint üdvözölsz.

35. Ha a marburgi colloquium alkalmával Zwingli helyett Kálvin állhatott volna Lutherrel szemben, alighanem megegyezés jött volna létre az Úrvacsorájáról szóló tanra nézve. De úgy hiszem, hogy ez esetben is ugyanazzal az indulattal hagyta volna el Marburgot mind a két vitatkozó fél, a melylyel elváltak az Úr vacsorájáról szóló tan miatt. Találtak volna ugyanis más tárgyakban lényegesnek feltűnő különbséget eleget, a mely a teljes egyértelmű megegyezést lehetlenné tette volna.

36. Az ágostai hitvallás szerint: „licet uti sacramentis, quae per malos administrantur . . . Et sacramenta et verbum propter ordinationem et mandatum Christi sunt efficacia, etiamsi per malos exhibeantur.“ (Art. VIII.)

Ha e szerint a szentség hatékonyságát nem csökkentheti, ha azt rossz ember szolgáltatja, mi ebből még sem következtetjük azt, hogy mindegy lehetne, akármilyen ember legyen a pap. Itt is a „Formula concordiae“ érveléséből ismétéljük (verbum . . . „ad bonos et dilectos filios Dei pertinent“) Te jó pap (a ki az akarsz lenni), ne képzeld, hogy a te jószágod, tisztességes viselkedésed, kiváló tulajdonaid tehetnék hatékonnyá a szent keresztséget vagy az Úr szent vacsoráját.

37. Az „Apologia“ szerint: „Sacramentum est ceremonia vel opus, in quo Deus nobis exhibet hoc, quod offert annexa ceremoniae promis-

sio, ut Baptismus est opus, non quod nos Deo offerimus, sed in quo Dens nos baptizat, videlicet minister vice Dei, et hic offert et exhibet Deus remissionem peccatorum etc.* Art. XII 18.

Az Úr vacsorájára nézve ezt így folytathatnók: Az Úr vacsorája az a cselekmény, a melyben maga az Isten ellát bennünket étellel, itallal és részeltet bennünket a bűnök bocsánatjában stb. az ő ígérete szerint. A lelkész, a ki a szentséget szolgáltatja, csak pusztá kéz, a mely által az Isten a szent cselekményt végzi.

38. A kik azt állítják, hogy a szentség hatékonysága az azt kiszolgáltatónak felfogásától és értelmezésétől függ, azok nem gondolják meg, mennyire alászállítják a szentséget arról a magaslatról, a melyre azt a szentírás alapján hitvallási irataink helyezték.

39. Az Isten arra adott kenyeret, hogy együnk és táplálkozzunk rajta. A ki előbb mit sem ennék, tisztában akarna lenni az iránt, milyen vegyi összetételekből és átalakulásokból származott a kenyér és milyen módon történik a vele való táplálkozás, hogyan lesz belőle test és vér, az alighanem éhen fog halni. Inkább fogadjuk el a kenyeret akár tisztátalan kézből, semhogya éhen halnánk. Csak maga a kenyér legyen tiszta, tápláló és éltető. Milyen nézettel, felfogással van a kenyérről az, a kinek a keze nyújtja, az közömbös lehet.

40. „Accedit verbum ad elementum et fit sacramentum.“ Ha a sakramentomban, mint szent cselekményben jelen vannak a látható elemek, a víz, illetőleg a kenyér és a bor; ha azoknál halljuk az isteni rendelés és a kegyelem ígérete: úgy meg van a sakramentom a maga teljességében és nem hiányzik belőle semmi. Bármely egyházi vitás tannak vagy egyéni felfogásnak belekeverése nem csak teljesen felesleges, de sőt rontó és ezért kizárandó. A vitás tanokra tekintettel lehetünk másutt; de magát a szentségek kiszolgáltatását ilyenekkel zavarnunk, megrontanunk nem szabad.

41. Krisztus Urunk a sakramentumokat arra rendelte, hogy általuk mennyei áldásban, kegyelemben részesüljünk, nem pedig, hogy vitákra tárgyat szolgáltatasson.

42. A ki hittel és áldozattal veszi fel a keresztséget vagy részesül az úrvacsorájában, az kétségtelenül a mennyei áldásban, kegyelem-

ben is részesülni fog, mert az Úrnak ígéretei szentek és bizonyosak.

43. A hitnek, valamint a mennyei kegyelemnek mértékét vagy minőségét meghatározni nem a lelkész dolga. Ha a hit, akár annyi, mint egy mustármag, csak legyen hit; elég az arra, hogy az Isten mennyei kegyelmének bőségével betöltse, növecsze, gyarapítsa.

44. Márk ev. II. r. 5. verséből tudjuk, hogy a Jézus tekintettel van azoknak hitére is, a kik a kegyelem nélkül szűkölködött ő hozzá viszik; azért helyén van a kisdetek keresztelese is.

45. Valamikor a lutheránusság ismertetőjéül tekintették a keresztségnél az „exorcismus“ el nem hagyását. Ma csak ritkább helyen használják az erre vonatkozó formulát; azt is oly elhalványult alakban, hogy már alig ismerni rá. Ha használják, nem árt; ha elhagyják, az se baj. A keresztség szentségéhez lényegileg nem tartozik.

46. Az Úr vacsorájánál a reformátusok kovászos kenyeret használnak; mi kovásztalan „ostyát“ használunk. Némelyek ebben talán ma is „symbolikus“ jelentőségű különbséget látnak. Az apostolok korában (Ap csel. II. 46.) alig hihető, hogy az Úr vacsorájának céljaira külön kovásztalan kenyeret sütöttek volna, hanem használták azt a kenyeret, a mi éppen háznál volt: húsvét táján kovásztalan, egyéb időkben kovászos kenyeret. De egyszerre kétfélét alig tettek fel az asztalra. Ha pedig tették volna is, oly célzattal semmi esetre se teheték, hogy az Úr vacsorájával élők között különbséget tegyenek a szerint, a mint kovászos vagy kovásztalan kenyérral élnek.

47. A kik a papok ruhaviseletét, palástot, süveget, bajuszt, szakállt egyházi gyűléseken komoly viták és határozatok tárgyává teszik, aligha olvashatták el a smalkaldeni cikkek előszavát (13. pont.) Mindazáltal az ily külsőségekre is gondot kell fordítani. A tisztesség ellen ruházatban, viseletben véteni nem szabad. A megszokottat — már csak a gyengék kedvéért is — megtartjuk, megőrizzük. A hol pedig valami változtatás szükségesnek vagy kívánatosnak látszik, ott is csak meggondolva és kimélettel változtassunk.

48. A ki valaha halálos betegnél kereste a vigasztaló szót, a melylyel enyhíthetné a sóvárgó lélek végső küzdelmeit és tapasztalta, mily semmikké törpülnek ilyenkor a legfenségesebb erkölcsi vagy bárminő más „eszmények,“ mily éltető, vigasztaló, megnyugtató hatalom van ellenben a

bűneinkért megholt, de halálából feltámadott Jézus Krisztusban: az teljes szívvel és hálaadással ragadja meg hitünk örök fundamentumát a Jézus Krisztust, nem csak mint erkölcsi eszményt, hanem mint élő és uralkodó valóságot, a ki még a halál rettegésein is győzedelmeskedik.

Ha elfáradtam. . .

Ha elfáradtam nehéz küzdelmemben,
— Én üdvözítőm! — reád gondolok:
Imádkozol a Gecsemane-kertben
S fejed fölött szent, égi fény lobog.
Halantékidra gyöngyöző verejték
Vérző szivednek hordja cseppjeit;
Már rád lesett a vérsóvár ellenség
S alusznak bizvást gyarló hiveid. . .

Mi szégyen festé gyűlöldid arczát,
Midőn megcsendült ítélő szavad:
Meggzászorozva ontják vissza azt rád
Megtörni lássák csak hatalmadat. . .
És angyal hozza szenvedésid kelyhét. . .
Az, aki küldi: örök Irgalom!
— Enyhülni érzem bánataim keservét
Te szent fájdalmad nekem vigaszom.

Te szenvedtél így Isten egyszülöttje!
Önzés és érdek, rád emelt kezet!
S engem? magához köt a föld göröngye
És bűne sebzi törként szívemet. . .
— Megérdemelted! Így szól lelki birám
És megszelidül keblem vihara:
Mi szenvedést az örök Isten mért rám
Viselni is majd megsegít maga.

Ujulni érzem lankadó erőim
Tünőben szívem fájó érzete.
Mint sugár áttör sorsomnak felhőin
Lelkemnek tetterre hívó ihlete.
Ki elfáradtam volt a küzdelemben,
— Én üdvözítőm! — reád gondolok:
Imádkozol a Gecsemane kertben,
S fejed fölött szent, égi fény lobog!

Zúz PAL.

BELFÖLD.

Az eperjesi collégium köréből. A tiszai ev. egyházkerület igazgató válaszmánya június 29-ikén tartotta dr. Schmidt Gyula coll. felügyelő és Glauf Pál esperes elnöklete alatt rendszeres évi közgyűlését. Az elnöki megnyitó melegen em-

lékezett meg Florián Jakab főgimnáziumi és dr. Meliorisz Béla jogakadémiai elhunyt tanárok áldásos és hűséges szolgálatairól, behatóan ismertette a főiskola belső és külső viszonyait s azokban az évről évre tapasztalható haladást; melegen üdvözölte Münnich Kálmán igazgató választmányi tagot bányatanácsossá történt kineveztetését, s a hála és elismerés hangján aposztrofálta Zsilinszky Mihály államtitkárnak és Szentiványi Árpád tiszakerületi felügyelőnek és Zelenka Pál püspöknek a collégiumban a lefolyt napokban való tartózkodását. Majd a számvizsgáló bizottság terjesztette elő szokásos jelentését a collégium $\frac{1}{2}$ milliót meghaladó vagyonáról, a mely Florián Károly pénztáros hűségéről és apja emlékéhez hasonló buzgóságáról tesz bizonyosságot. A collégiumi szervezet szabályainak értelmében a collégiumi tisztségek határideje lejárván, a következő tanévekre collégiumi igazgatónak Csengery Gusztáv, theol. dékánnak (ismételt ízben) dr. Szilávik Mátyás, jogkari dékánnak, az egyházkerület határozott óhajára s kartársai egyhangú javaslatára újból dr. Horváth Ödön, főgimnáziumi igazgatónak Gömörly János, tanítóképző igazgatónak újból Gamauf György, collégiumi könyvtárnoknak Frenyó Lajos, collégiumi pénztárosnak dr. Florián Károly, s collégiumi eforusnak Mayer Endre választottak. A jogakadémián Raffay Ferenc és Florián Károly véglegesítették, s a főgimnáziumban pályázat mellőzésével Vörös Sándor, egy segéd tanári állásra Brukner Lajos választott és Schöpflin Géza megerősítették. Az igazgató válaszmány hálás szívvel vett tudomást a nagyhirű collégiumi könyvtárnak Bujanovics Béla és főleg Binder Károly nagyobb könyvadományaival való megszaporodását. Az ifjúságnak évről-évre való megszaporodása folytán a tantermek elégtelennek bizonyultak, és újabb és igen sürgős intézkedések váltak szükségessé. A collégiumi igazgatói állásnak a jövőben való betöltésére nézve azt a fontos határozatot hozta a válaszmány, hogy ezentúl az arra szóló ajánlás joga tanintézetenként, s ne egyénenként gyakoroltassék, mi által az egyes tanintézetek közötti egyenlőség lesz megóva, s az egyiknek a másik által való majorizálás van kizárva. A jövő tanévben az előadások a főgimnáziumban és a präparandián szeptember 4-én, a theológián szeptember 9-én s a jogakadémián szeptember 16-án kezdődnek. A májusi szünidő alatt a theol. dékán Dobsinán, s a jogkari dékán Tátraházán tartózkodnak. Tudakozódások a jövő tanévre, s különösen a fölvételre vonatkozólag oda, vagy közvetlenül Eperjesre küldendők.

A XIII városi egyházmegyei közgyűlés t. év július 10-én tartott meg Poprádon. Már az előtte való napon az iskolai bizottság, a-

gyámintézet és az általános értekezletek a napi-rend fontosabb kérdései megbeszélése céljából tanácskoztak és megfelelő határozatokat hoztak. Ugyan azon a napon kirándultak a tagok Sztráz-sára, hol egy kegyeletes ünnepélyben vettek részt. Ugyanis a megboldogult Jusztih S. J. főesperes örökösei az egyháznak 6000 koronát adományoztak, a halott sírjára szép sarkövet, valamint a templomban az érdem méltatására emléktáblát készíttettek. Ezek folytán a háladatos község emlékünnepelet rendezett következő lefolyással: Az alkalmi ének után K ü b e c h e r Albert lelkész és egyházmegyei jegyző a templomban a liturgiát végezte és K o c h Aurél helybeli lelkész a lelkes emlékbeszédet előadta, melyben a boldogult ténykedése és érdeme méltatott. Az istenisztelet után a számos közönség a temetőbe kivonult, hol Weber S. főesperes az új sarkövet felavatta és a község oltalmába ajánlotta, mire Scholtz felügyelő felelt és W ü n s c h e n d o r f e r Károly lelkész záróimát mondott.

Másnap, július 10-én lefolyt a rendes közgyűlés, mely gyámintézeti istenisztelettel kezdődött. Ujágh K. a liturgiát végezte és dr. Walser a szent beszédet tartotta, mely hatást idézően elő a hallgatóság szívében. Az offertórium hozott 68 koronát, az általános gyűjtés valamivel többet, mint tavaly. A kerületi egyházi elnökségre Ujágh K. lelkész lett megválasztva.

Ezek után Münnich K. felügyelő megnyitván a tanácskozást és üdvözölvén Kullmann János tátraaljai egyházmegye felügyelőjét, Weber S. főesperes évi, nyomtatásban is megjelent jelentését benyújtja, mely a hivatalbeli változást, az adományok, az építkezések, a népmozgalmi viszonyok, az irodalmi munkásság, valamint az egyházpólitikai törvények befolyása és egyéb mozzanatokra is kiterjeszkedett. E jelentés egyes adatai szerint: adományok főösszege 75.067 kor. 20 fill., az építkezésekre költetett 12.701 kor. 52 fill.; a lélekszám az egyházmegyében kitesz 15194; a szülöttek száma 422, a halottaké 378; házasság kötött 143, azok között tiszta 107, vegyes 36; szerződéssel javunkra 7, kárunkra 3; az áttérések száma hozzánk 9, tőlünk 4. Irodalmi munkásságot fejtettek ki Weber Samu Szepes-Bélán, Fischer Miklós és Niházy Frigyes Szepes-Iglón, Plachta Albert Ruszkinon és Klerner Samu Szepesváralján. Az egyházpólitikai törvények káros befolyással voltak Szepesbélán, Gölniczbányán, Iglón, Leibiczon Matheócson, Olaszin és Szomolnokon. A kidolgozott congrua-összeg tett 4237 koronát és 19 fillért. A főesperes 1142 ügyiratot intézett el.

Dr. Lorx pénztáros jelentette, hogy a felülvizsgált számadások szerint az egyházmegye vagyona 9398 koronából és 95 fillérből áll, míg a Haendl Klára alapítvány a papi és tanítói

özvegyek felsegélésére tesz 26486 koronát és 78 fillért. Az elosztásra kerülő segélyösszeg áll 1148 kor. 60 fillérből.

Az egyházmegyei számvevőszék Gärtner Kálmán elnökkel felülvizsgálta az egyházközségi számadásokat és azokat 4 kivétellel egészen rendben találta.

Strauch Béla alesperes és iskolai bizottsági elnök kimutatása szerint az elemi polgári iskolába járt 1910 helybeli, 82 idegen, 254 más vallású, összesen 2246 növendék. Az iskolakötelesek egyszersmind iskolajárók is

A lelkészek, lelkészek özvegyei és árvái nyugdíjintézete áll a XIII. városi egyházmegyében 40,000 és a volt VII. városi egyházmegyében 18,000 korból. A jótékony Weiserl-alap Merényben tesz 52.547 kor. és 78 fillért.

A volt VII. bányavárosi egyházmegyei községek a kikebelezetési kérvényöket visszavonták, miután az egyházközségi járulékok a kerületi segély következtében könnyebben elviselhetők. A községek felszözlítették szavazatukat beadni az egyesült egyházmegye új megnevezése iránt. A szavazatok többsége a régi megnevezés mellett döntött.

A Miskolczon folyó évi aug. 19—22. tartandó egyházkerületi gyűlésre a megbízottak kiküldetvén, egyszersmind azon utasítással lettek ellátva, hogy erős állást foglaljanak el azon szándék ellen, hogy az egyházmegye nagyobb járulékokkal megterheltesse a kerületi szükségletek fedezésére. Együttal oda is kell hatni, hogy a számadások beküldésének határideje a régi maradjon.

A szavazatok többsége a reformáció ünnepének az évforduló napon, illetőleg okt. 31-én megtartandó külön istenisztelet mellett döntött.

Egyhangulag és lelkesedéssel egyszersmint határozatott, hogy az 1848-ik évi XX. t.-c. végrehajtása újból és addig sürgettesse, míg az egyenjogúság e téren is valóságot és életet nyerni nem fog.

A jövő közgyűlés helye Szepesolaszi lesz.

Weber S.

Értesítés. A tiszai ág. hitv. evang. egyházkerület eperjesi collégiumának jogakadémiáján az 1902—1903. tanévre a beiratások f. évi szeptember 1-étől 12-éig eszközlendők; az előadások pedig szeptember 16-án veszik kezdetüket. Utólagos felvételnek szeptember 13—15-ik napjain dékáni-, azután pedig tanárkari engedéllyel lehet helye. Azok az egyéves önkéntesek, a kik tényleges katonai szolgálatukat f. évi szeptember hó végén fejezik be, október 1—8. napjain iratkozhatnak be. — A vizsgálatok határideje szeptember 1-től 15-éig terjed.

A jogakadémiai hallgatók általában részesülhetnek a collégium kebelében fennálló tápintézet kedvezményeiben (az erre nézve megállapított fél-

évi díjak következők: ebéd és vacsora (62 K. ebédért 38 K.) Az erre érdemesen meg lehet tartatni a collégium által évenkénti ösztöndíjra szorított ösztöndíjakra; valamint a szegényeseknek tan díjmentességre, tápintézeti-díj elengedésre s a jelentékeny alaptőkével rendelkező „Jogász segély egyesület” támogatására számíthatnak. A jogakadémia ifjúsági-, valamint a collégiumi nagy könyvtár a hallgatóság rendelkezésére fog állani. Mindennemű felvilágosításokkal szívesen szolgál.

Eperjesen, 1902. május havában.

A jogakadémia igazgatósága.

Szuresini lelkészszé megválasztatott közfelkiáltással Krafta Nándor L. káplán.

Egyházmegyei közgyűlés. A tiszavidéki ág. hitv. ev. egyházmegye rendes évi közgyűlése e hó 30. és 31. napján tartja Nyiregyházán. Napirend a következő: július harminczadikán, szerdán délelőtt 9—10-ig papi értekezlet és tanügyi tanácskozmány, délelőtt 11 órakor úrvacsora, délután 3 órakor gyámintézeti közgyűlés, délután öt órakor istentisztelet Bortnyik György esperes szónoklatával, délután hat órakor előértekezlet. Julius harmincegyedikén, csütörtökön délelőtt nyolcz órakor istentisztelet, délelőtt nyolcz és fél órakor közgyűlés.

A. M. P. Irodalmi Társaság idei vándorgyűlése Hódmezővásárhelyt lesz. A gyűlés idejének és programjának megállapítása a napokban történt Hódmezővásárhelyt Szóts Farkas társulati titkár részvételével. Eszerint a közgyűlés szeptember 16-án délután 5 órakor, a diszgyűlés szeptember 17-én délelőtt 10 órakor tartatik, 17-én délután belmissziói értekezlet lesz.

Vallástanárok értekezlete. Az ág. hitv. ev. vallásoktatók a Deák-téri ág. ev. főgimnázium disztermében értekezletet tartottak, melyen az ország távolabbi vidékeiről is jelentek meg ág. ev. hitoktatók. Az értekezletet Bándy Endre imája vezette be, mely után Horváth Sándor értekezleti elnök mondta el megnyitó beszédét, fejtegetvén a vallásoktatás jelentőségét. Az ülés megnyitása után megalakították az ág. ev. vallásoktatók testületét, melynek világi elnökévé Zsilinszky Mihály államtitkárt, egyházi elnökévé P o s z v é k Sándort, a soproni lyceum igazgatóját választották. H e t v é n y i Lajos titkár (Sopron,) miután jelentést tett a múlt évi eseményekről, indítványt tett a bibliai olvasókönyvre vonatkozólag, mire nézve az értekezlet azt határozta, hogy a bibliai olvasókönyv mielőbbi kiadását szükségesnek tartja. Következett Dér István (Temesvár) tanulságos előadása a valláserkölcsi nevelésről általában. A tetszéssel fogadott értekezés után Frenyó Lajos tartott előadást a bibliai anyag beolvasztásából a vallásoktatásba. Majd felolvasták Kiss Árpád csernádalmi lelkész értekezését az elemi iskolai vallásoktatásról. Az indítványok letárgyalása után

Pröhle Károly (Ó-Buda) imájával az értekezlet véget ért

Horvát-Szlavonország lakossága a legutolsó népszámlálás adatai szerint következőképen oszlik meg: az összes lakosság száma: 2.400.766. Ebből protestáns: 43 638 — 1 81 $\frac{1}{2}$ %. Ezek között van ág. h. ev.: 29,785, ev. ref.: 13,843. Tíz év óta az evangélikusok: 6459, a reformátusok: 1478 lélekkel szaporodtak.

Kiigazítás. A júl. 3-iki számban közölt „Néhány szó az egyház anyagi bajainak rendezéséhez” című cikkben „Szárd” községet olvasd „Sz á z d”-nak. (S z e r k.)

Mint értesülünk, a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó bank, ezen előzékenységéről általánosan ismert, előkelő fővárosi pénzüzetet újabban jelzálogosztályt nyitott s ajánljuk mai számunkban megjelent idevonatkozó hirdetését különösen gazdaközönségünk figyelmébe.

KÜLFÖLD.

Bajorország rohamosan halad az ultramontán klerikalizmus felé. Újabban is annak pápas püspökei Eichstättben tartott tanácskozásukból kifolyólag egyházmegyéjük papságához körleveleket intéztek, a melyekben ugyancsak szidják „a más tartományok törvényhozásának mindinkább fokozódó egyházellenes jellegét” „Ilyen körülmények között” — úgy olvassuk — „némi vigaszul szolgálhat a szent atyának Bajorország, a hol a vallás a köz- és sociális életre való hatásától még nincs megfosztva, s egyes kath. férfiak önfeláldozó bátorságának köszönhető, hogy itt a kath. vallás isteni hivatását méltán betöltheti.” Majd a Grassmann-féle röpiratra utalnak a körlevelek, s ugyancsak elégikus hangon fájlalják „a bűnbánat szent sákrámentomának meggyalázását.” Pedig a história s az egyházi gyakorlat épen azt igazolja, hogy épen a gyóntatószék praxisa az, mely meggyalazza a bűnbánat szent sákrámentomát.” Hogy a „Los von Rom” mozgalma sem kerül ki a püspöki körlevelek figyelmét, magától értetődőnek találjuk. „Hihetetlenül erőlködnek azon, hogy a mozgalom Ausztriából Bajorországba is átplántáltassék, de annak itt nincsen fogantaja, mivel az nem a kath. egyház fiaiból, hanem azoktól indult ki, a kiknek ősei máris elszakadtak Rómától.” Bizony Ausztrián végbe megy szemünk előtt a világtörténet rettenetes ítélete azért a kegyetlenkedésért, a melylyel annak idején az evangéliomot s a reformációt kitzasztotta a maga kebeléből! S a reformkatholicizmus ügyét is érintik a püspöki körlevelek. „Papok is akadnak, a kik megingatják a kath. egyház egységét és sürgetik a reformokat az egyházban, — sokszor a nélkül,

sőt ellenére." Itt ismét a XV. század reformzsinatai taníthatnák meg a bajor pápás püspököket arra, hogy milyen reformok lehetségesek az apocrite membris a pápás egyházban! Jól jegyzi meg forrásunk e püspöki enunciaciókról, hogy azok a pápás tömegek megtévesztésére vannak kieszelve és homlokegyenest ellenkeznek az igazsággal s a tényleges valósággal. E tekintetben a püspöki kar egy húron pendül az ultramontán sajtóval, a mely napjainkban kiméletet nem ismer azzal szemben, a mi haladó vagy legalább is protestáns! — De egy örvendetes dolgról is értesülünk Bajorországban Reichenbecher regensburgi póstai főgazgató 67,000 márkából álló vagyonát a Löhe-féle neuendettelsai prot. diakonissza intézetnek hagyományozta, Faber pedig Nürnbergben 1 milliót hagyott felében a nürnbergi germán, a felében a müncheni nemzeti múzeumnak. Előbbi öt ápoló gazdasszonyának évi 960 márkát, utóbbi nejének a hagyomány kamatját kötötte ki élethossziglan. Ez adományokra megjegyezhetjük, hogy még vannak nemesen érző és gondolkozó lelkek a világon!

A szászországi luth. Gotteskasten a közel mult napokban tette közzé Grosse sorai lelkész tollából 24. évi jelentését. Ebben örömmel olvassuk a Gotteskastennek az Evang. Bund-hoz való közeledését, s még megéljük, hogy a Gusztáv Adolf egyesület áldásos munkásságát is fogja tudni méltányolni. Az egyesület mult évi bevétele volt 28,302 márka. Adományokban befolyt névtelenül Drezdából 3000, az ev. mozgalomra 1267, Leitmeritz ev. egyházközség fölségélyezésére 2250, s az osztrák terület egyéb ev. templomépítéseire 618 márka. A Gotteskasten e buzgalma az osztrák reformmozgalom fölségélyezésében mindenesetre elismerést érdemel. A tagok száma 631; segélyezett 14 német luth. tartományegyházi, 41 szabad német luth., 42 osztrák-magyar ev. és Svájcban, Franciaországban és Amerikában egy-egy ev. gyülekezetet, s ezenfelül számos egyént, pénztárt és intézetet. Nálunk, sajnos, tót nemzetiségi izű theológusok részesülnek annak ösztöndijaiban, a kik közül többben a hírhedt amerikai Rownianek-féle cég irodáiban szidják a magyar hazát s az eperjesi theológiát! — Az egyesület vagyona 21,465 márka. Az egyesület elnökei Zehmann dresdai, Ahner lipcsei, Grosse sorai és Urban rathensdorfi lelkész, a kik maguk között felosztják a segélyezendő területek munkáját. A Gotteskasten e lelkes munkáját mi is örömmel regisztráljuk!

Berlinben az egyetemen a folyó nyári fél-évre 365 nő van beírva, a mult nyári félévben volt 303. A mult téli félévben 611 nő volt beírva. Az emelkedés a nyári félévekben a következő: 1896: 40, 1897: 116, 1898: 169, 1899: 186, 1900: 301, 1901: 303 s 1902: 365, s a téli félévekben: 1896: 96, 1897: 193, 1898: 241, 1899:

431, 1900: 439 s 1901: 611. Bizonyára mért-földnyi lépésekkel haladunk a női emancipáció felé! — A berlini tudományegyetemen a folyó nyári félévben a keleti seminárium igen látogatott. 146 hallgatójából kínai nyelvet hallgat 22, japánt 5, arabsot 15, persát 7, törököt 12, angolt 6, franciát 10, új görögöt 5, oroszot 38, spanyolt 8 s más dialektust 4 hallgató. A hallgatók jogászokból, nyelvészekből, tanítókból, tudósokból, kereskedőkből, hivatalnokokból, katonatisztekől, orvosokból, theológusokból és technikusokból állanak. A tantestület 24 tanítóból és 8 benschülött rektorból áll.

Keppeler püspök Heilbronnban is visszatért a reformkatholicismust és főleg annak lelkes mozgatóját, Ehrhard tanárt elítélő Gundeni beszédjére. Ismét csak szidalmazta a modern „vallástalan“ világnézetet, annak fölvilágosodását, barbárságát és ürességét, s művelődési katolikusoknak bélyegezte a reformkatolikusokat. Beigazolta hát ez alkalommal is a Syllabus ama tételét, a mely szerint a pápás egyház fél a világozságtól s nem fér meg a modern művelődéssel s a szabad tudományos kutatással. Csak természetesen találjuk, hogy ékes szólamokban gazdag kirohanásai az osztrák „Los von Rom“ mozgalmát sem kimélték. A „nyomorult“ mozgalmat „Ausztria szomorú színjátékának“ deklarálta. Különösen ellene van a tudós püspök „az evangelizáció mozgalmanak.“ Ezek után mi nem nagy jóvót jósolhatunk a mai pápás egyházban a Ehrhard—Müller féle kath. reformmozgalomnak!

A párisi ev. theol. fakultás a mult hó végén ülte meg fennállása 25 éves jubileumát. Az 1870. porosz-francia háborúnak köszöni a maga eredetét. Strassburg elestével a luth. franciáknak megszűnt a theológiájuk is. 6 évig kellett várakozniok, mig végül olyan „vegyes fakultást“ nyerhettek, a melyen egy luth. és egy ref. dogmatikai tanszéket szerveztek. Az új fakultásért való küzdelmet hiven és vonzóan ecseteli Vaucher tanár a maga ünnepi iratában. A jubileumon nagy vala az öröm az eddig is fennálló theol. fakultás miatt, bár másrészt forrásunk, az Allg. Ev. luth. K. Ztg. is méltán fájlalja, hogy „a hitvalláshű luth. álláspont csakis a gyak. theológia tanárával, Vaucherrel van képviselve.“ A jubileum alkalmával Monnier tanár, a nagyhirű Sabatier Ágost utódja s a ref. dogmatika tanára tartotta az ünnepi szónoklatot, a melyen különben a montaubani, genfi, lausannei, neuchâtelii és cambridgei fakultások képviselői is megjelentek. Az ünnepi diszgyűlésen maga a közoktatásügyi miniszter elnökölt s a kormány több tagja, nemkülönben a többi fakultások képviselői jelenlétében biztosította a fakultást a kormány jóindulatáról. Az ünnepi közebéden 250-en vettek részt. Mi is őszintén örvendünk s léleekben és igazság-

ban jelen voltunk a párisi theol. fakultás örömnepén! A francia protestantizmus ev. hitereje és egyházas buzgósága nekünk magyar protestánsoknak is fénylő és így sok tekintetben megsegényítő példányképpül szolgálhat!

Weiss Bernát berlini theol. tanár és ismert nevű író a múlt hó végén ülte meg a strassburgi Holtzmanhoz hasonlóan licenciátussága 50 éves fordulóját, mely alkalommal többfelől is méltó kitüntetésekkel halmozták el az érdemes férfit. Stundt, vallás és közoktatásügyi miniszter a jubiláns lakásán nyújtotta át a császár rendeletéből a másodosztályos vörös nemesség-rendbrilliánsait, s kiemelte a jubilánsnak, mint tudós kutatónak és tanárnak hűséges szolgálatait a közoktatásügy s a belmissió terén Weisz tanár évek óta előadó tanácsos a porosz cultusminisztériumban. A berlini egyetem nevében Kekule rektor, s a theol. fakultás nevében gróf Baudissin tanár üdvözölte az érdemes férfit s átnyújtotta az egyetem és a kar üdvözlő iratát. Licentiátusi méltóságát a jubiláns azelőtt 50 évvel a köningsbergi theol. fakultástól nyerte, mely is méltóképen honorálta ünnepi iratával az érdemes férfit. Tudvalevőleg Weisz kiváló új szövetségi theológus. A synoptikus evangéliomokról szóló kommentárai-val s eddigelé már több kiadást ért új szövegű bevezetésével, theológiájával és Jézus életével igen előkelő helyet vívott ki magának az újabb theológia irodalmában. Mi magyar theológusok is őszinte örömmel üdvözöljük!

A német ev. egyház kormányzatok eisenachi (máj. 29. s következő napjain) értekezlete valóban fényesen sikerült. A német egyháztartományok kormányzatainál szorosabb tömörülése és lehető egyesítése képezte a tanácskozás főtárgyát. Nem hiába sürgette azt volt professorom Beyschlag 25 éven át a maga jeles folyóiratában! Csaknem egyhangulag elfogadtatott a következő javaslat, hogy az értekezlet a német ev. tartományegházak szorosabb kapcsolatát az ev. egyházi érdekek lehető megóvása és fejlesztése céljából felette sürgősnek és szükségesnek tartja és ügyének előkészítésére egy szűkebb bizottságot küld ki. E bizottság az értekezlet következő 13 tagjából alakult meg: Barkhausen elnök, Goltz és Vvigt alelnök, Kelber főegyházi tanácsos, Zahn, Geuningen, Wielandt, Buchner és Giese elnökök, Rothe miniszter, Hausen főegyházi tanácsos, Kretschmar generalisup. és Behrmann senior. Mint látjuk, a német ev. egyház kormányzat legkiválóbb képviselőiből van a bizottság összeállítva, a kiknek neve garancia az ügy előbbrevitelére. Az egységes német prot. egyház oly vonzó erő, a mely még a hitvalláshű lutheránusokat is megfogja hódítani. Az értekezleten különben több gyakorlati egyházi kérdést tárgyaltak. Így a felserdülő ifjúság vallá-

sos erkölcsi megóvása szempontjából hangsúlyozta az egyház kormányzatnak a konfirmációra való befolyását, továbbá fejtegette a német polgári törvénynek befolyását a vegyesházasságban élők ev. érdekeire és végül tárgyalta a külföldön élő német evangélikusok gondozását. Az első kérdést Ackermann dresdai udvari főpap, a másikat Braun berlini főegyházi tanácsos s a harmadikat Goltz berlini prépost terjesztette elő, s a felvetett kérdéseket többen is megvitatták. Azt megelőzőleg az egyházi tan és az igehirdetés főbb kérdéseiben való egyöntetűbb felfogás és egységesebb eljárás céljából is értekezletet tartottak Eisenachban. Az erre való meghívás teljesen az egyház kormányzati unió szellemében van tartva s rajta a következő nevek olvashatók: Dober testvérgyülekezeti püspök, Bauer igazgató, Bodelschwingh lelkész, Creuier greifswaldi, Eeke köningsbergi, s Kähler, Lutgert, s Warneck hallei, s Riggensbach báselei és Müller erlangeni tanárok, s Correvon frankfurti. Keller düsseldorfi, Lasson friedersdorfi és Örtzen berlini lelkészek. Zeller magdeburgi lelkész volt az érdekes és tanulságos értekezlet érdemes elnöke. A tanácskozás főleg a közösségi mozgalomnak az egyházhoz való viszonyáról, a belső egyházi életnek intensivebb jellegéről, a mozgalom német jellegéről s a theológiának a közösségi mozgalom köreiben való szerepéről folyt. A megtartott előadásokból megtudjuk a következőket: Keller lelkész behatóbban értekezett „Krisztus keresztyéről“ és az orthodoxia és a pietismus veszélyeinek bölcs elkerülésével hangsúlyozta annak a lelkiismeretet megnyugtató vallásos erkölcsi jellegét. Az előadás-hoz rendkívül mélyen járó megvitatások csatlakoztak. Majd Housel müncheni tanár. „Az őseleti emlékekről és az ó-szövetségről,“ Kähler és Schlatte tanár „Krisztus istenségéről“ és Cremer tanár „a hitben való életről“ tartott előadást. Utóbbi előadásnál többen is hangsúlyozták, hogy „a misszió az életeleven gyakorlati keresztyénség próbaköve és zsinórmértéke.“ Ezt olvasva, valóban szomorkodnunk kell a mi elmaradásunkon! Sokat gyűlésezünk, még többet beszélünk, de annál kevesebbet cselekszünk. Még legvitálisabb érdekeink megvédésére sem tudunk tömörülni. Így aztán nem csoda, ha „mint oldott kéve széjjel hullunk!“ Ideje volna immár, hogy „álmainkból ébredjünk.“

Wahrmond susbrucki és Ehrhard volt bécsi, jelenleg freiburgi tanár reformkatholicizmusa nagy mozgalmat idézett elő a német kath. és prot. közgondolkozásban. Különösen Wahrmond azt hangsúlyozta, hogy az ő föllépésére szükség volt azért, mivel „a mai politikai, uralomvágyó és reakcionárius klerikalizmus újból felülkerekedett és felette veszélyezteti a mai kul-

túrvilág s a vallási idealisztikus és a haladást kedvelő katholicizmus legvitálisabb közös érdekeit. „E r h a r d ellenben külön könyvet írt” Liberális Katholicizmus címen, a melyben sorra cáfolgatja B ö s s l e r, B r u n n, S c h r ö r és más oszt-rák ultramontán obscuri virik ócska ellenvetéseit. A mű a rottenburgi püspök approbációjával és Belopotocky Kálmán hazánkfia, táborig püspök előszavával jelent meg. A művelője a modern kultúrának a katholicizmussal való összeegyeztetése. W a r m u n d b o z hasonlóan E r h a r d is vallja, hogy „a Syllabus nem önálló és tantekintélyi jelleggel bíró döntvénye a pápának” Zárószavában pedig azt mondja: „Ugy ítélem el a liberális katholicizmust, mint a kath. egyház, tiltakozom azonban az ellen, mintha az a theol. irányzat, a melyet én képviselek, az egyház által elítélt liberális katholicizmussal volna azonos.” Érdekes, hogy a rottenburgi püspököt, ki különben a liberális Krauss tanár intim barátja volt, már saját palotájában is környezik a denunciacióra mindenkor kész jezsuiták, sőt főorganumuk az „Osservatore Romano” a tan- és az erkölcs ellen fellázadó rebelliseknek deklarálta a reformkath. tudósokat. — Mi, kik birtokában vagyunk a legújabb reformkath. mozgalom irodalmának, a szünidő alatt külön tanulmányban fogunk foglalkozni annak jelen állásával, jelentőségével és jövő kilátásaival. Mindenesetre napjaink egyik legérdekesebb és legtanulságosabb jelensége a reformkatholicizmus a pépás egyházban!

(Dobsina.) Dr. Szlávik Mátyás

TEMETŐ.

Az aradi ág hitv. evang. egyház mély megilletődéssel és fájdalommal tudatja egyházának áldozatkész, buzgó másodfelügyelőjének szepesszombai Szontagh Gyula úrnak, f. évi július hó 13-án bekövetkezett halálát.

ÜZENETEK.

Kézirat visszaküldésére nem vállalkozom.

St. L. Pozsony. Későn érkezett, a jövő számban megjelenik. — **K. L. B.** Vath. Intézkedés történt. — **H. L.** Girált. Levelét nem kaptuk meg. A pályázat a jelentkezési határidő elhagyásával a számban megjelenik.

Pályázat

a **kapi-németfalvi** (sáros) ág. hitv. evang. egyházban megüresedett

lelkészi állomásra.

Javadalom: hivány szerint megállapított termények, föld, rét és stóla 1049 korona 60 fillér. Államsegély 1200 koronáig 520 kor. 07 fillér. — A magyar mellett a tót nyelv ismerete szükséges. Jelentkezés az esperesnél.

Girálton, 1902 július hóban.

HOZNEK LAJOS

sárosi esperes.

2-1

A **rozsnyói** tiszakerületi ágost. hitv. evang. internátussal egybekötött polgári leányiskola kebelében megürült

tanítónői állásra

pályázat hirdettetik. Ezen állásra első sorban polgári iskolákra képesített, második sorban elemi iskolai oklevéllel bíró ágost. hitv. evang. tanítónők pályázhatnak. — **Kötelességei:** az egyházkerületi tanterv és az iskolaszék rendelkezése szerint tanítani, az internátusban lakó növendékek felett a felügyeletet sorrend szerint gyakorolni, magát az intézeti szabályokhoz alkalmazni. — **Javadalmazása:** az intézetben teljes ellátáson kívül, polgári iskolákra képesített tanítónőé 1000 korona, elemi iskolai képesítésű tanítónőé 600 korona. — A megválasztott egy sikeres próbaév után véglegesítették. Az elemi iskolai képesítésű tanítónő véglegesítése és fizetésének javítása a polgári tanítónői oklevél megszerzéséhez köttetik. A kellően felszerelt kérvény, melyhez keresztlevél, oklevél, működési és egészségi bizonyítvány, nemkülönben arckép is csatolandó, **folyó évi augusztus 1-ső napjáig** alólirotthoz küldendő. — Személyes bemutatkozás kívánatos és előnnyel jár.

Kelt Rozsnyón, 1902. július 9-én.

TERRAY GYULA,

2-1

tőesperes, isk. elnök.

Elkész és tanító urak szives figyelmébe.

Kaphatók nálam

ISKOLAI ANYAKÖNYVEK.
ISKOLAI NAPLÓK

és

MULASZTÁSI NAPLÓK,

továbbá

KERESZTELÉSI, ESKETÉSI ÉS HALALOZÁSI
ANYAKÖNYVEK

és

KIVONATOK

s vállalkozom bármily nagy terjedelmű

MŰVEK,

JEGYZŐKÖNYVEK és ISKOLAIKÖNYVEK,

vége

ROVATOS IVEK

elkészítésére.

A megrendelt tárgyakat kívá-
natra bekötve szállítom.

VERES LAJOS Orosházán.

Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank

Budapesten, V., Dorottya utca 6. sz.
saját ház.

Befizetett részvénytőke
30 millió korona.

A bank újabban a

JELZÁLOG ÜZLETET

vette fel üzleti körébe.

Jelzálogkölcsönöket engedélyez

FÖLDBIRTOKOKRA

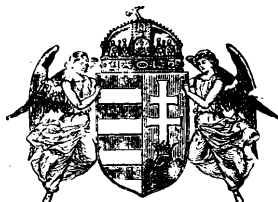
és városi nagy bérházakra saját kibocsátású

4 százalékos záloglevelek

alapján **20 éves, 30, 40, 50, 60, 65 és**
70 éves törlesztésre a legelőnyösebb fel-
tételek mellett.

**A benyújtásokat a leggyorsabban bo-
nyolítja le; minden megkeresést 48**
óra alatt válaszban részesít.

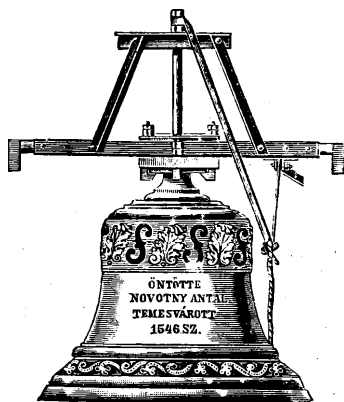
2-2

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és vasharanglábgyár

← Temesvár—Gyárvaros. →

koronákat, régi harangok
harangok raktáron vannak.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újra-
öntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meg-
határozott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú

szabadalmazott átlyukasztott HARANGJAIT,

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló **S** alakú nyílásokkal
vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hanguak,
mint a régi modorúak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő
408 kgos régi modorú haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas-
ilyenekkel való újraszerelését és vertvas-haranglábakat. 300 kgr. aluli

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak.

Az 1896. orsz. kiállításon Budapesten milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

Orosházán nyomatott Veres Lajos gyorssajtóján.